

Avda. Drassanes, 3
08001 BARCELONA
Tl. 93 4817398

CONCLUSIONS DE LES TERCERES JORNADES DE L'ACPEAP

26 i 27 de gener de 2001

L'ASSESSORAMENT PSICOPEDAGÒGIC: UN TREBALL EN COL·LABORACIÓ.

Les Terceres Jornades de formació de l' ACPEAP es van realitzar a la Facultat de Psicologia i Ciències de l' Educació de Blanquerna els dies 26 i 27 de gener de 2001

Es van realitzar tres ponències:

1ª Ponència : **La inadaptació escolar del nen i adolescent. Clínica i intervenció sistèmica.** Juan Luis Linares. Psiquiatra i Terapeuta familiar. Director de l'escola de Teràpia Familiar de l'Hospital de Sant Pau.

2ª Ponència: **Els reptes de transformació per l' Ensenyament Secundari Obligatori.** José Gimeno Sacristán. Catedràtic de la Universitat de València

3ª Ponència: **Centre educatiu i EAP: una relació institucional dinàmica i qualitativa.** Jesús Rul. Inspector d'educació.

També es va fer la **Presentació del primer número de la revista de l' ACPEAP** amb la participació d' Isabel Solé, professora del Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació de la UB.

El tema central de les Jornades va ser el del treball en col·laboració i coordinació i el treball en xarxa que es va debatre en sis taules simultànies conjuntament amb d'altres serveis amb els que habitualment ens coordinem.

Vam poder comptar amb la participació de professionals de diferents àmbits: professionals de l'àmbit educatiu (inspectors d'ensenyament i psicopedagogs), professionals de l' àmbit sanitari (psicòlogues i assistent socials d'un CSMIJ) i professionals de Serveis Socials (educadors de carrer, diplomades en treball social...).

Aquesta diversitat de professionals va permetre realitzar debats per contrastar les diferents aproximacions professionals. Aquests espais interdisciplinars van ser valorats molt positivament i pensem que inicien un camí en el que encara hi ha un llarg camí per recórrer.

PUNTS CLAU A DESTACAR

1. PROMOURE CANVIS I MILLORES

- Es destaca en diverses ponències (Gimeno, Linares) i en quasi totes les Taules que la finalitat bàsica de la intervenció és la de **promoure canvis i millores** en les situacions en les que intervenim per tal d'aconseguir, d'una banda que millorin les situacions problemàtiques per les quals ens consulten, i d'altra banda col·laborar en la millora de la resposta educativa que es proporciona des dels centres educatius. Es recorda el perill de caure en una certa burocratització de la tasca si s'interpreta la intervenció només per "complir" realitzant estrictament els encàrrecs i els diferents informes que l'administració ens demana. Gimeno Sacristan proposava que els professionals de l'EAP ens situéssim com a professionals innovadors i no des d'un model tècnic-burocràtic. Ajudar a fer diagnosis crítiques de les situacions i dels centres per aportar elements per al canvi.

2. De "FRACÀS ESCOLAR" a "FRACÀS EDUCACIONAL" o a "ALUMNES AMB BAIX RENDIMENT"

- Es va proposar un canvi de denominació en referir-nos al "fracàs escolar". Linares va proposar parlar de **fracàs educacional** i Gimeno Sacristán d'**alumnes amb baix rendiment**. Estem d'acord en que no és adequat parlar de fracàs en termes tant absoluts quan en realitat també aquests alumnes progressen i aprenen. Aquests alumnes tenen un rendiment per sota del que s'espera i manifesten en tot cas un cert fracàs del sistema educatiu que no ha sabut donar la resposta educativa adequada a les seves necessitats educatives.

3. TREBALLAR AMB LA COMPLEXITAT

- Es recorda i s'insisteix en no caure en visions simplistes de la realitat i del fet educatiu. Cal tenir present la **complexitat** de l'educació, de la intervenció psicopedagògica i, en definitiva, de la realitat. La societat és complexa: : hem d'aprendre a poder gestionar i treballar amb aquesta complexitat. En les tres ponències es va aportar aquesta visió de la realitat i de l'educació i es va destacar la necessitat de que els EAP tinguem en compte aquesta complexitat per no caure en intervencions simplistes o limitades. Gimeno Sacristán va parlar de la necessitat de gestionar aquesta complexitat i de dotar els centres i els serveis d'una major flexibilitat per a poder atendre les demandes de la societat actual i del context concret en el que s'intervé. En les relacions humanes en general, i concretament en l'àmbit escolar, hi ha una tendència excessiva per part dels diferents actors a interpretar la patologia com la patologia dels altres. Segons Linares l'EAP, que treballa a la intersecció de diferents sistemes, ha de tenir en compte que aquests sistemes (per exemple família i escola), poden funcionar satisfactòriament i en canvi presentar conflictes en la seva intersecció.

4. TREBALLAR AMB UNA VISIÓ INSTITUCIONAL

■ En continuïtat amb aquesta visió complexa de la realitat es va destacar la necessitat de que els EAP tinguin una **visió institucional** quan van a treballar en els centres educatius. Jesús Rul va aportar claus per analitzar les institucions, tant des del punt de vista dels elements estructurals i que es veuen fàcilment, com per copsar el substrat cultural i ideològic de les institucions educatives. Cal conèixer bé les institucions per poder intervenir d'una manera útil i contextualitzada.

Va parlar també de les dificultats d'intervenir en centres que tenen una cultura feble. En aquests les intervencions de l' EAP no queden enlloc, se les emporta el vent i cada cop s'ha de tornar a començar.

En la taula 1 (Inpecció-EAP) es va parlar també de la necessitat de treballar conjuntament en aquest tipus de centre on cal una intervenció més intensa de l' administració educativa.

5. NECESSITAT DE CANVIS EN ELS CENTRES D'ESO

■ En diverses ponències (Juan Luis Linares, José Gimeno Sacristán) i algunes taules es va parlar de **la necessitat de canvi en els centres de secundària** i la dificultat perquè els centres i els professors assumeixin realment el que significa l' atenció a la diversitat.

Cal un canvi a molts nivells. Gimeno Sacristán va remarcar que no és una tasca de un dia i que requereix un procés que serà lent. Va plantejar que hi ha un excés de determinisme en l' educació i especialment en aquesta etapa, que provoca impotència a l' hora de voler ajudar els alumnes a canviar.

6. LA PSICOPEDAGOGIA EN ELS CENTRES D'ESO

■ En altres moments de les jornades es va destacar la necessitat que hi ha en els centres de secundària, de **intervencions psicopedagògiques tant des de dins com des de fora**. En aquest moment des del punt de vista de plantejaments psicopedagògics no pot sobrar ningú. Al contrari, caldria més suport i formació en aquests aspectes.

Es requereix que entre psicopedagog de centre i el professionals de l'EAP hi hagi bona col·laboració i suport mutu per tal d'aconseguir que s'avanci en l'atenció a la diversitat. i per aconseguir canvis en els centres. Els EAP fan i han de fer una tasca de recolzament i complementària als Psicopedagogs de centre.

Es va destacar la necessitat de ser-hi com equip de sector present al llarg de tota l' escolaritat obligatòria, si bé cal ser conscients de que es tracta d'una tasca difícil i a llarg termini.

En els centres de primària s'ha recorregut un gran camí en el qual l'EAP sempre ha acompanyat els centres educatius i ha recordat en tot moment la necessitat d'atendre tots els alumnes, amb les seves diferents necessitats.

7. IMPORTÀNCIA DEL TREBALL D'EQUIP

- En Jesús Rul va remarcar la importància d'una **bona organització i treball en equip** de l'EAP. Els centres han de veure els professionals de l'EAP com a equips, no com a professionals que van cadascú pel seu compte. Per a poder fer això cal que la feina de l'equip s'entengui com una estratègia per a ajudar millor els centres. S'han de crear escenaris a dins de l'equip que consolidin la imatge com equip de sector.

8. ASSUMIR LA CORRESPONSABILITAT

- En relació al treball en xarxa, en les diferents taules, ja no es parlava solament de coordinació i de col·laboració, sinó que es va proposar entendre-ho com a **corresponsabilitat**. No pretenem solament coordinar-nos i col·laborar sinó plantejar objectius de canvi i millora de manera conjunta i fer-nos responsables d'avançar en aquesta direcció, cadascú des del seu respectiu àmbit d'intervenció.

9. MILLORAR EN LA COMPLEMENTARIETAT

- En aquest sentit, es va afirmar que aquests plans d'intervenció han de tenir en compte i potenciar la **complementarietat** de les respectives intervencions i funcions. Cal negociar i arribar a acords en relació a les diferents intervencions per evitar solapaments o confusió en els usuaris.

10. ACTITUD ACTIVA

- En les diferents taules es va manifestar i exemplificar la necessitat de mantenir una **actitud activa** per avançar en aquest procés de treball compartit, malgrat ser conscients de que cal vèncer inèrcies i resistències per avançar per aquest camí. Si bé en les diferents taules els participants mostraven la cara amable d'aquesta col·laboració i aportaven experiències reeixides, som conscients que en aquest procés encara hi ha molts obstacles que s'hauran de superar, especialment en determinats sectors professionals que històricament han tingut molt poder. Aquests obstacles són, entre d'altres : resistències a abandonar la pròpia seguretat professional, dificultat de treballar en equip, llenguatges professionals diferents i de vegades una mica críptics, corporativisme...

11. SERVEIS DEFICTARIS

- Els serveis educatius i d'atenció a la infància en general són serveis deficitaris (EAP, CSMIJ, Serveis Socials...). Això pot produir desqualificació de la tasca en els usuaris o entre els mateixos professionals.

12. L' EAP: INSTITUCIÓ EDUCATIVA EN LA XARXA

- Lligant amb el tema de la intervenció i el **treball en xarxa**, en Jesús Rul aportava la visió de l'EAP com una institució educativa, que està el mig de xarxes d'informació i comunicació (importància de la gestió de la comunicació, de les relacions, dels vincles) i d'informació-coneixement (gestió de canvis, projectes...) i de xarxes institucionals (en els centres educatius, en xarxes institucionals més àmplies (Departament d'Ensenyament, Sanitat, Serveis Socials, famílies) i també en relació a la Universitat, en aspectes de recerca.

CONCLUSIONS DE LES TAULES SIMULTÀNIES

LA COORDINACIÓ I COL-LABORACIÓ AMB D'ALTRES PROFESSIONALS I SERVEIS. EL TREBALL EN XARXA.

L' EAP, com equip de sector, per tal donar l' ajut que els centres i els alumnes requereixen, col·labora estretament amb els diferents serveis de la població o districte que formen part d'altres marcs professionals i que compleixen objectius i funcions diferents.

Per avançar en aquest treball interdisciplinar entre els professionals i serveis de la xarxa del sector. en aquestes Terceres Jornades vam voler analitzar diverses experiències de treball conjunt.

Síntesi global realitzada a partir dels documents aportats a les taules

1. NECESSITAT DE CONEIXEMENT MUTU

Aquesta seria una primera fase de col·laboració i coordinació. La necessitat de que els diferents serveis i professionals es coneguin . Es destaquen en aquest sentit els següents aspectes:

- ✓ Compartir informacions.
- ✓ Conèixer els objectius, les funcions i els àmbits d'intervenció respectius
- ✓ Saber les possibilitats i limitacions de cada servei o professional

2. REAJUSTANT LA RELACIÓ

Es tracta d'un pas més en la col·laboració. ja no solament és coneixement mutu sinó que es una relació que es va reajustant i redefinint en funció de les aportacions dels diferents implicats.

En aquest moment cal:

- ✓ Millorar els canals de comunicació i relació
- ✓ Clarificar i explicitar els objectius, funcions i àmbits d'intervenció respectiu
- ✓ Diferenciació: clarificar què correspon a cadascú. Què es pot fer i què no.

3. TREBALLAR EN COL-LABORACIÓ

Ens trobem en el que realment és treballar en col·laboració i que en realitat s'aconsegueix poc degut a factors que és molt complex d'analitzar.

En aquest sentit el treball en col·laboració hauria de contemplar els següents aspectes:

- ✓ No és una suma de treballs o treballs juxtaposats
- ✓ Es tracta d'un procés de treball constructiu
- ✓ Cal aprendre a compartir objectius tot diferenciant les intervencions i funcions
- ✓ S'ha d'avançar en el treball complementari
- ✓ Cal afavorir i explicar experiències exitoses
- ✓ Cal dotar-nos d'estratègies de treball funcionals

4. ACTITUDS A DESENVOLUPAR

Algunes de les actituds que en les diferents taules es van detectar com necessàries per un treball en xarxa son:

- ✓ Reconèixer la mútua competència
- ✓ Respecte.
- ✓ Empatia. Posar-se en el lloc de l' altre
- ✓ Confiança mútua
- ✓ Fermesa i continuïtat en l' actuació. Coherència.
- ✓ Voluntat d'entendre's. Dialogar.
- ✓ Ser positiu. Actitud activa.
- ✓ Superar xoc de cultures i tradicions professionals diferents
- ✓ Acceptar les limitacions de la pròpia disciplina

5. L'EAP COM EQUIP DE SECTOR

Finalment es van destacar alguns punts claus a tenir en compte a l'hora de pensar amb l' EAP com un equip de sector que ha d'avançar en el treball en xarxa en el seu sector.

- Establir uns criteris de coordinació a nivell de zona. Acords amb els altres professionals i serveis. Avançar en el que significa el treball en col·laboració que no és solament coordinació.
- Importància de potenciar un treball interdisciplinar, creant escenaris externs de treball.
- Corresponsabilitat per aconseguir uns objectius de millora i canvi definits de manera Conjunta.
- Evitar la burocratització de la tasca
- Intervenir per millorar les situacions
- Complementarietat : Aprendre a compartir objectius tot diferenciant les funcions i les intervencions. Fer plans d'actuació complementaris entre els diferents professionals. Intervencions diverses, a nivells i en àmbits diferents, negociades amb un feed-back continuat.
- Necessitat de tenir una actitud activa per treballar les relacions i la coordinació amb els diferents serveis i professionals.

DESENVOLUPAMENT DE LES DIFERENTS TAULES

TAULA 1:

Relacions i coordinació entre Inspecció i EAP.

Ponents taula: Xavier Chavarria. Inspector d'Educació de Barcelona Ciutat. Núria Domènech. EAP de Nou Barris (Barcelona)

Moderadora: Teresa Abril

Es va començar fent una anàlisi sobre la finalitat, tant del Servei d'Inspecció com de l'EAP i fent un paral·lelisme sobre aspectes que poden tenir en comú ambdós Serveis.

Segons la LOGSE, alguns dels factors afavoridors de la qualitat de l'ensenyament són: la innovació, l'orientació educativa i professional, la programació docent... i en tots ells tant Inspecció com EAP hi tenim incidència. Podríem dir que compartim un objectiu global que és: **afavorir i incidir en la qualitat de l'ensenyament.**

Si tenim unes finalitats comunes, és pertinent pensar que es pot establir un treball de col·laboració que retroalimenti a ambdós i faci més efectiva la incidència de cadascú.

Certament que, per complir aquestes finalitats, cada Servei es regeix per unes Instruccions i té assignades unes funcions, de les quals unes són específiques i unes altres són comunes. En relació a aquestes últimes (assessorament a equips docents, famílies, alumnat...) podrem parlar d'un treball de col·laboració.

Per arribar a aquesta col·laboració caldrà posar en marxa una sèrie d'estratègies organitzatives que permetin mantenir reunions periòdiques i a diferents nivells: EAP amb tots els Inspectors de la zona; EAP amb l'Inspector/a Coordinador/a; i Professional de l'EAP amb Inspecció i amb Equip Directiu de Centre, per tal de poder establir criteris d'actuació conjunta.

Però a més de les estratègies calen unes determinades actituds personals per tirar-ho endavant: capacitat de diàleg, respecte mutu, convenciment, coneixement de les funcions de cada professional i límits que comporten...

Com en qualsevol tasca de col·laboració caldrà tenir clar quins són els límits de la mateixa, especialment pel que fa al traspàs d'informació (sobretot si afecta a situacions personals). Aquests límits han d'ajudar a no confondre les funcions que desenvolupa cadascú.

Per exemplificar un treball de col·laboració exitós entre Inspecció i EAP es van presentar dues experiències realitzades a Nou Barris: reconversió d'una institució en crisi i el procés d'una escolarització compartida.

Entre els aspectes que van centrar el debat i les propostes que es van realitzar destaquem :

- Costa que la col·laboració que s'estableix entre l'EAP i Inspecció es sistematitzi, entre altres coses perquè la periodicitat i nombre de centres a atendre per part d'inspecció ho dificulta. Sembla, però, que en aquests moments s'han modificat les seves zones

geogràfiques d'intervenció i això els permet tenir menys centres i potser podrà permetre un treball més aprofundit.

- El fet que existeixen experiències positives anima a crear-ne d'altres i possibilita que es vagi estenen aquesta pràctica col·laborativa.
- Es valora que al llarg del temps s'han anat canviant moltes actituds personals, s'han anat trencant tòpics i apropant postures. S'han pogut endegar experiències que van creant una cultura que avança i que es basa en el respecte mutu.
- Es va valorar molt especialment el fet que quan s'ha pogut treballar conjuntament ha estat una experiència gratificant i rentable, no només pels professionals sinó també, i especialment, pels Centres.

La conclusió central a la que es va arribar és que s'anirà avançant en la mesura que es vagi creant la cultura de treball en equip i s'anirà ampliant en la mesura que s'estableixi més confiança entre els Serveis.

TAULA 2:

Relació i coordinació entre CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil) i EAP.

Ponents taula : Roser Noguera i Montse Nogués, psicòlogues del CSMIJ de Sant Pere Claver (Districte Sants-Montjuïc. Barcelona). Assumpció Diez, assistent social del mateix CSMIJ. Imma Bo i M.Pilar Prats de l'EAP de Sants Montjuïc (Barcelona)

Moderadora: M. José de Molina.

En aquesta taula es va tractar la relació i el treball de coordinació entre un servei psicopedagògic i un servei socio-sanitari. Ambdós són serveis públics, encara que depenen de Departaments diferents, tenen una llarga tradició de treball i de formació consolidada i una clara voluntat de treballar en col·laboració per atendre les preocupacions i les dificultats de les criatures, dels nois i les noies i de les respectives famílies, així com cuidar de l'institució escolar tant des de dins com des de fora amb tot el que això comporta (amb visions més o menys objectives). Es planteja en la Taula que cada Servei exposi alguns aspectes més destacables i nuclears d'aquest treball i posteriorment es debatran.

Imma Bo i Pilar Prats, Ponents de l'EAP

Expressen que el seu treball de coordinació amb el CSMIJ existeix des de fa aproximadament 10 anys, per tant tenen una llarga història compartida. Aquest aspecte es força important pel que fa a l'adaptació i modelatge de les respectives intervencions i a la millora del treball conjunt.

Destaquen que els esforços han estat dirigits a :

- Poder partir del coneixement mutu per aconseguir el reconeixement d'un servei vers l'altre.
- De la corresponsabilitat a partir de la definició d'un objectiu, de treballar una idea, un problema o una situació concreta.

- Parlar amb el “mateix idioma”, cercar la manera de compartir conceptes i realitats a partir d’un llenguatge comú, evitant tecnicismes que dificulten l’entesa.
- Propiciar coordinacions mensuals entre més de dos persones per part de cada servei (no delegar les funcions i responsabilitat a una sola persona, ja que dues o més “mirades” sobre un fet faciliten la comprensió del mateix).
- Treballar profundament les derivacions des del centre amb les respectives famílies i implicats, nens o adolescents , per tal de que hi hagi una bona comprensió de la finalitat i del sentit que té el treball complementari fora el centre escolar . Donar temps suficient perquè aquest treball es pugui fer (requereix de diverses entrevistes amb els implicats)
- No idealitzar l’ altre servei amb expectatives llunyanes a les possibilitats reals. Tractar-ho també amb les famílies i el professorat (els serveis externs al centre escolar sovint es poden veure com a “salvadors” de problemàtiques)
- Explicitar les limitacions que tot treball de col·laboració té com a servei (no disposar tota la responsabilitat a l’ altre servei , sinó comprendre que es pot tractar i com).
- Creació de documents (full de derivació i altres) per tal de facilitar la informació al CSMIJ . En aquest full hi consten : les dades personals de la criatura i família , el motiu de derivació i les observacions . El contingut s’han anat modificant al llarg dels anys fruit de la intenció de trobar un llenguatge comú i entenedor . Alhora s’ha primat que les explicacions permetin un major coneixement de la situació (per tant que sigui extens i que hi hagin elements explicatius significatius de cada problemàtica)

Asunción Lopez, Roser Noguera i Montse Nogués, ponents del CSMIJ

Centren la seva exposició en presentar de forma clara el treball de coordinació que es duu a terme entre elles i l’ EAP de la zona .

A continuació es recullen breument els punts que permeten entendre el nucli del treball de col·laboració :

- La realització d’ una reunió anual per dissenyar el pla de treball, les persones que treballaran durant aquest període .
- La participació en sessions clíniques de forma conjunta per tal d’aprofundir en situacions complexes que requereixen d’intervencions des de diferents àmbits (escolar, social, familiar...)
- Fomentar les consultes telefòniques per agilitzar les consultes i acords necessaris .
- Creació d’ un espai d’interconsulta on hi participen, de forma multidisciplinària, tots els professionals que intervenen en un cas per tractar-lo dins el seu context.

Pel que fa a l’espai de coordinació pròpiament dit es realitzen les següents activitats, entre d’altres :

- Es defineix l’enquadrament (lloc de trobada, periodicitat , temps dedicat a les sessions ...)i es destaca la importància de ser un “ espai per a pensar” .
- S’aporten els fulls de derivació.
- Es defineixen els criteris de derivació (com a full que inicia un treball de col·laboració)
- Es realitzen debats sobre temes socio-familiars (famílies “multiserveis”, noves composicions familiars...), temes de psicologia evolutiva o temes de la pròpia coordinació

Finalitzades les exposicions, s'obra un torn de debat ja que l'exposició provoca un seguit de qüestions de gran interès :

- Preguntes al voltant de la voluntat del servei socio-sanitari d'establir canals de treball estables per tal de poder atendre el pacient / alumne o família de la manera més ajustada possible a les seves necessitats. Per això cal comptar amb la col·laboració dels implicats . Es veu clar que aquesta voluntat cal treballar-la dia a dia per ajustar el que es pugui veure i viure malament.
- El temps de dedicació del CSMIJ a la coordinació és del 40% i el d'atenció és del 60% . Es comenta que aquest espai de coordinació ve definit per les funcions del servei. En aquest sentit, es constata entre els assistents, que hi ha molta diversitat entre els diferents CSMIJ.
- Hi ha una preocupació especial per saber com es pot donar aquesta coordinació en situacions d'EAPs que han de compartir un servei entre varies poblacions. Especialment, quan resulta difícil establir canals de diàleg . Aquesta situació es viscuda per a molts professionals amb desencís en la possibilitat d'avançar en aquest tipus de treball de sector. Malgrat això és veu la necessitat d'anar per aquí. .
- Hi ha força interès per part dels participants en conèixer l'ús i utilitat del full de derivació com a instrument que permet iniciar el treball de col·laboració . Es veu però que aquest full de derivació no exclou el contacte oral via telefònica o en les reunions periòdiques interserveis per aclarir dubtes i explicitar altres aspectes que permeti entendre la situació descrita en el full.
- Sorgeixen preguntes al voltant de la dificultat de cercar un llenguatge comú i alhora útil per ambdós serveis. No solament en relació al que es diu sinó al com es diu (com aconseguir l'equilibri entre el grau de confidencialitat i alhora l'explicitació clara del que es vol transmetre)
- Es desprèn en tot moment de les intervencions d'ambdós serveis l'interès en "cuidar-se" com a serveis en una doble vessant: no idealitzar les intervencions de l'altre (que davant l'angoixa és fàcil que es doni) i no desautoritzar-se , sinó treballar tots i cadascun dels dubtes possibles.

Aquest interès en cuidar-se per cuidar-nos pot ser una de les vies que permetin nous diàlegs per redefinir situacions inamovibles i un xic hermètiques entre el treball de col·laboració interserveis .

TAULA 3:

Relació i coordinació entre Serveis Socials i EAP

Ponents del Solsonès:

Marta Garcia de la Banda i Montserrat Casas de l' EAP del Solsonès. Mª Àngels Boix, educadora social. Mª Carme Colilles, Lurdes Ribera i Lidia Torrent, diplomades en treball social dels SSAP del Solsonès.

Ponents de Terrassa:

Xavier Folch . Educador dels

Serveis Socials Municipals de Terrassa. Ramona Subias. EAP de Terrassa

Moderadora: Teresa Castilla

Es presenten a la taula dues experiències de treball conjunt entre EAP i equips d'Assistència Primària en Serveis Socials, però amb la intervenció de diferents professionals: Psicopedagogues en un cas i Assistent Social en l'altre.

Les experiències venen marcades per les característiques del territori de cada equip de treball, que marquen diferències importants en el procés d'arribar a iniciar el treball de col·laboració continuada entre EAP i Serveis Socials. En el cas del Solsonès és més recent la col·laboració sistemàtica i en canvi és més antiga a Terrassa degut a les necessitats de la població de l'àmbit urbà de Terrassa i a l'existència d'Assistent Social a l'EAP des de fa anys.

En tots dos casos es veu imprescindible la coordinació entre aquests dos serveis, per tal de fer una tasca eficaç i útil a la població, pel que implica de:

■ **Complementarietat del treball en les atencions als alumnes:** l'EAP, juntament amb el professorat, té un coneixement de la situació i evolució escolar del nen o adolescent, coneix les seves necessitats educatives i d'altres més personals; els professionals dels Serveis Socials coneixen la situació familiar i les característiques de l'entorn social i cultural en què viu. La confluència d'aquest coneixement facilita la comprensió per part dels professionals de la situació, així com la detecció de les necessitats globals que pugui tenir el menor.

■ **Confluència d'objectius i estratègies:** L'anàlisi de la situació i el reconeixement de les necessitats de manera conjunta permeten establir uns objectius comuns en relació al nen/a, que poden tenir unes dimensions més àmplies que si es fessin per separat. També elaborar estratègies d'actuació en els diferents àmbits on es mou, amb la responsabilitat dels diferents professionals per mobilitzar els aspectes personals, pedagògics o de recursos materials que ho facilitin (atencions específiques al centre educatiu, suport i potenciació a les funcions parentals, sol·licitud de beques, derivació a d'altres serveis...).

■ **Anàlisi i detecció conjunta de necessitats** de la població escolar: En el treball sistemàtic i continuat d'atenció i seguiment de casos es posen de manifest necessitats que no són d'un sol nen o jove, sinó que en aquella zona estan generalitzats. Aquesta capacitat dels serveis, que estem treballant en el dia a dia amb la població, es potencia en treballar des de diferents àmbits professionals. Cal aprofitar-ho i transmetre a les instàncies corresponents (diferents

administracions implicades...) quines són aquestes necessitats, proposant els recursos o actuacions que com a professionals considerem han de donar-hi resposta.

■ **Creació i desenvolupament de projectes comuns.** Aquesta estratègia d'intervenció d' ambdós serveis en el marc de l'escola, pot tenir una projecció en el conjunt de la població educativa o amb sectors importants d'ella, permeten així fer una intervenció de caire comunitario-preventiva: suport a AMPA, actuacions concretes que afavoreixin la integració escolar de col·lectius o ètnies determinades, potenciació d'activitats extraescolars...

Malgrat aquesta voluntat de treball conjunt, s'observen alguns petits entrebancs que s'intenten solucionar mica en mica :

■ Cal acotar i definir bé quines són les funcions del professional i sobre tot les tasques en cada cas o projecte en el que es treballi conjuntament, per evitar solapaments, confusions o omissions.

■ Establir un marc de treball organitzat, on s'estableixin temporalitat de les reunions, metodologia de treball i documents conjunts a utilitzar (de registre de les reunions, de seguiment dels alumnes...). Això sovint no és fàcil, donat el nombre de persones que participen en les reunions.

Les **Comissions Socials**, òrgans de coordinació on participen aquests dos serveis amb membres de l'equip directiu de cada centre, són una eina que facilita aquest treball, sense oblidar d'altres tipus de coordinacions que parcialment es puguin fer entre professionals dels tres àmbits.

■ Sovint es donen situacions complexes on hem de fer intervencions de considerable dificultat, ja sigui per la duresa existent o per les decisions que cal prendre. Treballar conjuntament pot ajudar a combatre aquesta dificultat i la inseguretats que en alguns moments podem tenir.

Com a actuació nova i no poc complexa, es parla de l'elaboració dels informes d'alumnes amb necessitats educatives especials derivades de les situacions socio-cultural desfavorides. Aquesta ha estat una recent demanda de l'administració als EAP, en la que, en la majoria d'equips, és imprescindible la col·laboració dels professionals dels Serveis Socials. Si bé el marc de la presentació de les experiències no es veu com un moment per entrar a parlar amb detalls d'aquest tema, sí que es veu la necessitat d'establir criteris respecte a diferents aspectes d'aquest tipus d'informe, com a professionals cal elaborar: definició del concepte de necessitats educatives especials derivades de situacions socio-cultural desfavorides, alumnes o famílies que entrarien en aquest perfil, necessitat d'incloure orientacions educatives en relació a aquestes necessitats, definir quins aspectes d'aquests informes li correspon a cada professional...

Per tal de dur a terme aquesta tasca de treball cooperatiu, que progressivament és fa més necessària en l'atenció dels nens i joves, és imprescindible poder disposar de temps suficient per a fer-la de manera adient i amb tota la complexitat que sovint requereix. Per tant cal que des de l'administració es potenciï i recolzi el Treball de Sector que fem.

TAULA 4 :

Relació i coordinació entre psicopedagog de centre i EAP

Ponents taula: Marta Ventosa, psicopedagoga de l' IES El Foix (Alt Penedès) i Pep Martí, de l' EAP de l' Alt Penedès.

M.Carme Rocabert, psicopedagoga d'IES i Rafael Centelles de l' EAP de Badia del Vallès.

Moderadora: Remei Grau

En la taula es varen presentar dues experiències, cadascuna integrada pels dos professionals: psicopedagog de centre i professional d'EAP.

Els primers ponents van aportar la seva visió personal sobre les respectives funcions, diferències, punts en comú... Del conjunt de les seves reflexions cal destacar:

- Existeixen diferències clares entre un i altre/a professional: per exemple: docència/no docència, diferent adscripció laboral i per tant diferències horàries, de dedicació, i fins i tot de tasques (l'EAP ha de realitzar sovint funcions de tipus tècnic encomanades directament des de l'Administració...). Una altra diferència important és la posició d'un i altre professional en relació a l'IES: la pertinença total al Claustre en el cas del psicopedagog/a de centre versus la posició "dins/fora" de l'EAP...Sobre això es pregunten: és millor una que l'altra? Totes dues tenen avantatges i inconvenients, però la psicopedagoga ressaltava com a molt positiva l'acció directa i quotidiana amb el professorat i l'alumnat, pel fet que permet situar-se en un estatus d'igualtat i de més proximitat cara als companys.
- També es constata que existeixen diferents perfils entre els psicopedagogs/gues d'IES, depenent de la seva formació o procedència: alguns valoren més la docència, altres valoren més les tasques d'assessorament...
- Però al marge d'aquestes i altres diferències, es remarcava que per damunt de tot hi ha una **identitat professional comuna** que ve donada per la professió compartida. Es destacava doncs la importància del treball per un objectiu comú: difondre al màxim aquesta identitat professional, aconseguir donar-li un pes dins dels IES i una projecció externa. Per això, es veia important el treball en **col·laboració**, des de la **simetria**, i en base a la **complementarietat** en les funcions i tasques assessores compartides, sempre des d'una posició de respecte envers la formació, estil, etc. de cadascú
- Sovint, el que preocupa no és la relació entre psicopedagog/a de centre i EAP, sinó la dificultat per fer entendre la nostra intervenció als altres, per fer-la creïble i necessària. Per això cal un **treball conjunt** per promoure aquesta credibilitat. Com? Partint de la realitat de cada dia, i "llegint" la institució per adequar-nos a ella, tenint present el projecte educatiu (sobretot l'implícit) ...és per això que el fet de poder "pensar" les coses entre dos professionals ajuda, ja que com es va dir textualment, "la suma dels dos professionals és superior a la feina de dos professionals per separat".

En la segona ponència es va exposar una experiència concreta de col·laboració, al llarg de 4 cursos, entre ambdós professionals, a la qual s'hi va afegir posteriorment un tercer: el professor de Pedagogia Terapèutica.

- D'entrada es destacava el fet que l'EAP havia aplanat molt el camí a la psicopedagoga, i d'altra banda, la incorporació d'aquesta psicopedagoga va suposar al professional de l'EAP una disminució de la pressió...
- Des d'un principi van tenir clar que per damunt de tot calia donar una imatge "d'equip", guanyar-se l'interlocutor, fos quin fos. Destacaven la importància de ser pràctics, constants i realistes, aprofitant qualsevol necessitat del centre però alhora procurant que les coses es consolidin i no siguin efímeres...
- Com a mètode de treball varen constituir la **comissió psicopedagògica**, marc on es discutien i es posaven en comú les diferents demandes que anaven sorgint, les necessitats que observaven...Es varen repartir tasques de forma que poguessin ser presents en diferents òrgans i espais de treball i coordinació (comissions de treball, reunions de tutors, departaments...) També s'intenta ser a les reunions de coordinació pedagògica
- Valoraven la importància del consens entre ells, partint d'una **concepció unitària** del que és el treball psicopedagògic, i confiar en l'altre com a professional, establint una **bona comunicació i donant suport** a les actuacions de cadascú. També cal tenir clar fins on es pot arribar en la feina i vetllar per la salut mental...
- Destacaren la necessitat de vincular-se a algun membre fort i respectat pel claustre (generalment el/la coordinador/a pedagògic/a). Convé que es vagi comptant amb l'opinió dels professionals de la comissió psicopedagògica en els assumptes generals del centre. Mentre això no es doni, cal provocar demandes i intervenir en situacions complexes per ajudar a buscar alternatives i solucions més reflexives.
- I es preguntaven finalment si hi ha condicionants que poden o no influir: per exemple el temps de permanència dins la institució, l'equilibri entre els dos sexes, l'experiència docent prèvia dels professionals, la creació del departament de psicopedagogia en lloc de la comissió psicopedagògica...

El debat posterior es va centrar en primer lloc en com és viscuda la **relació amb l'Equip Directiu** des de cadascun dels dos professionals. Es va comentar que depenia de diversos factors, com ara el pes o autoritat moral que tingui aquest Equip Directiu amb la resta del Claustre, de si creuen o no en la tasca psicopedagògica, de la mida o complexitat del mateix IES...de vegades funciona millor la relació amb els "comandaments intermedis" que amb el propi Equip Directiu.

Una altra qüestió que es va comentar és que la relació personal entre un professional i l'altre és important, i en el cas de les dues ponències es veia que aquesta relació era clarament positiva. Però la connexió total a nivell de criteris, formes d'actuar, etc. no sempre es possible. En aquest cas es fa imprescindible per damunt de tot el **respecte professional**, però també es facilitarien les coses si el **rols** dels dos professionals estiguessin **més ben definits** del que actualment estan.

TAULA 5:

Relació i coordinació entre Equips directius de centre i EAP

Ponents taula: Jordi Montero. Director de l'IES de La Jonquera. Josep Gifre i Montserrat Nogué de l'EAP de l'Alt Empordà.

Moderador: Josep Maria Andreu

Més que la relació i coordinació entre un equip directiu i l'EAP s'ha de parlar de la coordinació entre els equips directius de secundària i l'EAP de la comarca de l'Alt Empordà . Un treball conjunt realitzat des de fa 6 anys amb unes trobades de freqüència mensual amb una assistència del 90% d'implicats, valoració anual dels temes tractats sense que això hagi significat en cap moment una plataforma reivindicativa.

Des del punt de vista formal és un treball consensuat per totes les parts inclosa la inspecció , amb ordre del dia , acta i suport de l'administració . La presència d'inspecció afavoreix la visió més propera de la administració en tots els temes tractats.

Aquesta a coordinació s'esdevé una activitat de treball que adquireix un caire preventiu en els temes que van apareixent en el diferents moments de la implantació de la reforma . La major part de les vegades s'avancen a les novetats del moment :

- comissió de la diversitat,
- crèdits de síntesi
- treball de recerca,
- transició escola treball,
- avaluació de cicle i etapa etc...

Es toquen també temes com:

- Anàlisi de les competències bàsiques amb feed-back entre els centres i la coordinació
- Coordinació curricular i pedagògica de les zones escolars entre primària i secundària
- Implicació dels serveis educatius

1. Què ha representat per part de l'EAP i de què li ha servit

Li ha suposat :

- Actuar amb iniciativa implicant-se tot l'EAP .
- Treball intern de coordinació i posta a punt dels temes a tractar (preparació, impuls , elaboració, retorn etc..)
- Coneixement dels equips directius
- Reconeixement de l'EAP com a suport tècnic que afavoreix la intervenció en els centres.

Li ha servit per:

- Tenir una visió interna i externa del propi EAP d'equip de sector,
- Constatar una intervenció més enllà dels casos
- Afavorir l'ampliació dels temes tractat a la resta de professorat dels centres.

2. Què ha representat pels IES

- Afavorir la el traspàs d'informació entre primària i secundària
- Millorar la coordinació curricular entre les dues etapes
- Intercanvi dels diferents PCC (distribució i avaluació)
- Coordinació entre les UAC (material, programes, organització
- Decisions pedagògiques consensuades amb l'equip directiu via comissions pedagògiques
- Facilitació de la coordinació entre les estructures organitzatives de les reunions amb presència d'EAP

3. Dificultats i coses a millorar

- A l'inici fou un xic feixuc i una mica difícil d'arrencar
- Dificultat de vèncer les resistències inicials
- Canvis dels professionals de l'EAP
- Dinamització de les reunions
- Despesa horària de l'EAP en detriment d'altres tasques

Es va interrogar la conveniència o no de liderar la iniciativa convocant per part de l'EAP. Amb tot l'experiència es va valorar molt positiva, tant pel que fa a la coordinació de les dues organitzacions (EAP-IES) com pel que fa a la implicació de la inspecció com un de més de la reunió i els efectes multiplicadors de la tasca d'intervenció institucional.

TAULA 6:

Coordinació en xarxa a nivell municipal

Ponents taula: Teresa Fogued i Cèlia Moreno de l'EAP de Viladecans Teresa Sambola, tècnica d'educació de l'Ajuntament de Viladecans. Elena Cazorla, coordinadora de Serveis Socials. Programa Infància. Carme Comelles, psicopedagoga de l'IES J.L. Sert, de Castelldefels. Teia Fàbrega Pairó, Directora Tècnica del Consorci de Benestar Social de La Garrotxa. Joan Serra de l'EAP de La Garrotxa.

Moderadora: Carme Gisbert

De l'exposició feta per part de les xarxes del Municipi d'Olot i comarca de la Garrotxa i de Viladecans i Castelldefels destaca la necessitat de creació d'espais comuns de detecció, intercanvi, coordinació i reflexió. En certs casos es pot fer a nivell municipal i en d'altres s'ha de realitzar a nivell comarcal.

Es veu la necessitat de que intervinguin professionals dels diferents àmbits amb poder de decisió per poder implantar actuacions en l'orientació, la informació, la prevenció, la formació i la resposta a necessitats concretes.

L'organització d'aquest treball en xarxa requereix una definició clara de funcions per poder explicitar els objectius respectius i per establir canals de comunicació i intercanvi regulars i estables.

La xarxa pretén tenir un enfocament global per donar una resposta a les necessitats dels alumnes com a persones.

Es planteja que en aquests espais s'ha de potenciar la creació documents, de recursos, orientació i criteris avaluació.

Professionals que intervenen : tècnics d'educació dels Ajuntaments-IME'S, professionals de S.Socials, EAP, Professor de Psicologia i Pedagogia , Programa de Educació Compensatòria, Centre de Recursos Pedagògics, Joventut, Inspecció d'Ensenyament, Benestar Social, CSMIJ, Salut Mental, Pediatria...

Experiències de treball en xarxa

La Garrotxa : Treball en xarxa des de fa 20 anys. Zona ben dotada de serveis. L' EAP es sent més municipal que autonòmic per la feina a fer i per l'origen dels professionals que, en part eren d'un equip municipal. Concepte de Servei públic obert a la comunitat i a les necessitats de la població.

Es planteja que cal complementar actuacions amb altres serveis públics i privats amb els qui comparteixen franges d'actuació comuna. S'estableixen objectius i estratègies de treball conjunt més que de col·laboració . Es pretén recuperar el criteri de prevenció i d'intervenir de manera compartida en els contextos socials, sanitaris, educatius i polítics.

Viladecans (Molt suport administració local) 57.000 habitants . Xarxa des del 96. Sorgeix la necessitat a partir de l'atenció als adolescents. L' experiència es va iniciar amb la col·laboració de Molins de Rei , Sant. Feliu, Viladecans com a servei local de Garantia Social.

Hi ha hagut el reconeixement per part del Departament d'Ensenyament d'un horari i un espai de coordinació i també el suport de la Diputació.

Es treballa a nivell intra i supramunicipal . S'han aconseguit recursos com les UEC i els Programes Garantia Social.

Planificació de l'orientació des de l'inici dels Programes de Garantia Social fins al món del treball o seguiment d'estudis (acompanyament) .

A nivell preventiu es treballa amb professors, joves , pares .

A final d'ESO es fa una fitxa per part dels tutors dels alumnes que faran un PGS. Aquesta fitxa és una font informativa per fer orientació.

Castelldefels La necessitat sorgeix a partir de la implantació de l'ESO. S'inicia amb intercanvi entre les UAC. S'encarrega a l'EAP el Pla d'absentisme i s'afegeix una representació dels IES. Es realitza un treball per evitar l'absentisme i per intentar recuperar alumnes. La xarxa es va constituir en el curs 1999-2000.

L'Ajuntament encara participa poc. Col·laboren l'EAP, el Centre de Recursos Pedagògics, els IES i el PEC (Programa Educació Compensatòria) . Objectiu rendabilitzar esforços de forma cada vegada més sistematitzada.

La creació de la xarxa permet conèixer els serveis que existeixen i les necessitats de les poblacions escolars. Es van definint objectius i estratègies de treball . La xarxa ajuda a millorar la qualitat dels serveis, hi ha més confiança i més claredat en el treball en col·laboració.

Preguntes que van sorgir:

Com es poden fer planificacions conjuntes dins del Pla de Treball de l'EAP ?

- ☛ Es fa a través d'una planificació . Cal una flexibilització de l'horari i també de les tasques. Es necessària una coordinació fluida amb altres professionals per afavorir la complementarietat de les diferents intervencions.
- Aquest curs és més fàcil integrar-ho en el Pla de treball com a treball de sector.

Com es fa el treball en xarxa a nivell comarcal ?

■ Trencant estructures municipals o comarcals segons les necessitats a treballar . Cal recordar que s'està preparant un retorn al municipi com a gestor del marc educatiu i per tant els EAP han d'estar preparats.

El seguiment i acompanyament permet disposar de informacions normalitzades i institucionals del jovent.

Espai de l'ACPEAP

A les Jornades també vam disposar d'un espai per a l'ACPEAP per a parlar dels nostres temes. Les diferents comissions (sindicats, formació, perfil professional, pàgina WEB, etc.) van explicar les gestions i activitats que han realitzat i estan realitzant. A més, es van anunciar dos projectes de caire global de tota la junta, que són la redacció d'un document marc i la possible reforma dels estatuts.

Pel que fa a la redacció del document marc, es tracta d'elaborar un text, consensuat per tots els socis, que descriu la nostra identitat i funcions. Tanmateix aquest text hauria de servir de carta de presentació del que representa la nostra tasca d'assessorament psicopedagògic. Aquest projecte, en general, va ésser ben acollit.

El tema de la possible reforma dels estatuts, va suscitar més diversitat d'opinions.

Es va plantejar el tema per mirar de donar cabuda a professionals que han estat membres de l'ACPEAP (entre ells algun membre fundador) i que actualment, degut al fet d'haver canviat la seva situació laboral, no ho podrien continuar sent.

Es proposava per tant de donar cabuda a aquests socis modificant els estatuts. D'altra banda, també es va plantejar si es podia admetre com a socis, persones que s'identifiquen amb les funcions de l'assessorament i que exerceixen la seva professió en la docència universitària o en d'altres àmbits no estrictament professionals.

Aquestes propostes van suscitar un debat interessant i amb força participació. Es van aportar opinions diferents i fins i tot contraposades, que no van deixar ningú indiferent.

Des de la junta es va afirmar que, com és obvi, no es donarà cap pas que no compti amb el suport dels socis i que aquest tema caldrà tractar-lo després d'un període de reflexió en una propera assemblea.